

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FARMACEUTICKÁ FAKULTA V HRADCI KRÁLOVÉ

Katedra sociální a klinické farmacie

Studijní program: Farmacie

Posudek oponenta diplomové práce

Oponent/ka: **Mgr. Jan Kostřiba**

Rok obhajoby: 2014

Autor/ka práce: Petra Pečivová

Název práce:

Lékařské předpisy v České republice

Rozsah práce: počet stran:98, počet grafů: 5, počet obrázků: 1,

počet tabulek: 5, počet citací: 60, počet příloh: 2

Práce je: rešeršní

- a) Cíl práce je: splněn
- b) Jazyková a grafická úroveň: výborná
- c) Zpracování teoretické části: dobré
- d) Popis metod: - rešeršní práce, nelze hodnotit
- e) Prezentace výsledků: - rešeršní práce, nelze hodnotit
- f) Diskuse, závěry: dobré
- g) Teoretický či praktický přínos práce: velmi dobrý

Případné poznámky k hodnocení a připomínky:

Jako závažné pochybení považuji zcela nevyhovující citační aparát:

U rešeršní práce tohoto typu je velmi důležitá precizní práce s literaturou, která musí být citována tak, aby mohly být informace snadno ověřeny, dohledány a např. pro další studium doplněny. To tato práce však neumožňuje.

Obrázek na str. 78 je označen jako Tabulka č. 6 a jako jeho zdroj je uvedena citace č. 38 (Směrnice Evropského parlamentu). V této směrnici ovšem žádný obrázek ani schéma není.

Graf č. 1 na str. 56 (o průměrném počtu žádank na LP a poukazů na ZP na jednu lékárnu) vychází dle autorky z Citace č. 56, což je zákon č. 123/2000 Sb., o zdravotnických prostředcích. V daném zákoně ale samozřejmě žádná podobná data nenajdeme. Stejný problém s původem prezentovaných dat je i v jiných případech, např. Graf č. 2, Graf č. 3.

Rovněž v cenovém předpise 1/2013/FAR nenajdeme žádná data prezentovaná v Grafu 4 (průměrný počet receptů vydaných v jedné veřejné lékárně za rok 2000–2012), jak by se dalo podle uvedeného citování zdroje č. 30 očekávat. Podobných záměn je v práci odhalitelných mnoho a mou domněnkou je, že všechny citace byly omylem přečíslovány.

Dohledatelnost pravdivosti informací z uvedených zdrojů je nemožná na mnoha dalších místech práce a je plně v rozporu s prohlášení na str. 2, kde autorka prohlašuje, že všechny zdroje, z nichž čerpala, jsou v práci řádně citovány.

Další připomínky jsou již středně závažného charakteru:

Kapitola 3.1.7 popisuje zacházení s recepty v lékárně, poslední odstavec ale omylem cituje § 2 vyhlášky č. 54/2008 Sb., o způsobu předepisování LP, který popisuje uchovávání předpisů před jejich vyplněním lékařem a upozorňuje, aby nebyly opatřené razítkem poskytovatele zdr. péče před jejich vyplněním, jak se velmi často u lékařů děje a co bývá důležitou příčinou zneužití cizí osobou. Citovaný paragraf vyhlášky tedy nijak nesouvisí s problematikou dané kapitoly.

Tabulka na str. 56 nemá název a ani není očíslovaná.

Co je to elektronický recept či lékařský předpis (navíc u práce, která toto má i ve svém názvu) lze jistě citovat z relevantnějšího zdroje než je Wikipedie (citace č. 6 a 15). Autorka tak citací definic a jiných důležitých informací z podobných stránek neprokázala schopnost rozeznat a kriticky zhodnotit relevantnost získaných dat dle jejich původu (zdroje). Ne vše, co je k dohledání na internetu (zvláště na stránkách Wikipedie), je pravda a hodno citace. Naopak.

Rovněž pro citaci tak důležitého tématu, jako je „předepisování, evidence a pravidla používání návykových látek“ není vhodné citovat blog anonymního farmaceutického asistenta jehož návštěvou je každému okamžitě jasné, že věřit se zde nedá s jistotou ničemu. Byť je práce sepsána kvalitně a vypadá odborně, citace č. 29 (www.zaberou.blog.cz) a jí podobné tuto práci zcela deklasifikují.

Po zadání do internetového prohlížeče „lékařský recept nečíslovaný“ není vhodné citovat hned první odkaz – stránky MUDr. Mlčocha (citace č. 17). Pro tak důležitou citaci je jistě lepší využít lepší a důvěryhodnější zdroj, i když je vyhledávač nenabízí mezi prvními.

Jako chybu vnímám také fakt, kdy jsou informace o zdrojích dat úmyslně pozměněny či dokonce vymyšleny.

Autorka často cituje internetové zdroje a uvádí nepravdivé údaje o datu umístění textu na web (resp. datu poslední aktualizace dané stránky), což má v mnoha ohledech často velmi zavádějící následky interpretace citovaného textu. A jistě jen náhodou byla většina citovaných internetových zdrojů aktualizována pouze pár dní před jejich návštěvou autorkou (což se kontrolou prokázalo jako rovněž nepravdivé).

Např.: Kapitola 3.2 *Elektronický recept*, využívá citací dokumentů ze stránek SÚKL (zdroj č. 5 a 45), které na ně byly vyvěšeny a naposledy aktualizovány na podzim 2013 (platné jsou od 8. 11. 2013) a ne jak uvádí autorka v dubnu 2014 (jen náhodou dva, resp. tři dny před návštěvou autorky).

Nejedná se bohužel o překlep, tato chyba není ojedinělá a vyskytuje se téměř ve všech citovaných zdrojích. U mnoha webových stránek je bez hlubších znalostí jejich tvorby nemožné nalézt datum zveřejnění informace na web – např. u citované encyklopedie na stránkách SÚKL (olecich.cz). V takovém případě je povoleno raději údaj vynechat a uvést pouze datum citace (navštívení webu). V mnoha případech ale datum vzniku (poslední aktualizace) citované stránky dohledat lze (např. citace z apatykar.info).

Protože se tato chyba vyskytuje opakovaně (až na výjimky u VŠECH citací), uvádím už pouze jeden příklad u Citace č. 3. Tu autorka citovala dokonce o rok dříve (2013) než sama dato-

vala její vznik (2014). Dohledaná pravda je dokonce taková, že citovaný rozhovor není ani z roku 2014, ani z roku 2013, ale byl zveřejněn již 21. 2. 2005! O relevantnosti takto citovaných dat a věrohodnosti jejich interpretace v problematice tak časově variabilní lze pochybovat.

Citace č. 4 – *Žádné Ekonomické informace ve* (chybně uvedeno „ze“) *zdravotnictví ÚZIS* 11. 1. 2014 nevydal. Poslední, nyní dostupná publikace, je za rok 2012 a ta byla publikovaná v roce 2013.

I vznik (zveřejnění, aktualizace) tak důležitého dokumentu, jako je Cenový předpis Ministerstva zdravotnictví 1/2013/FAR ze dne 7. prosince 2012, byl autorkou datován na 10. 1. 2014, přitom byl publikován (i naposledy změněn) již o rok dříve, tedy 11. 1. 2013.

Mezi již drobné nedostatky patří spíše doporučení, která může autorka v rámci obhajoby okomentovat:

Není doporučeno uvádět vlastní nepodložené domněnky, které nejsou vědecky doložené a vycházejí z vlastních pocitů a sledování médií. Např. na str. 74 (a na mnoha dalších místech podobně) se uvádí, že „po zavedení regulačních poplatků se zvedla vlna nevole, která postupně upadla“. Pravdou ale je, že sice možná upadl zájem politiků a médií o regulačních poplatcích stále mluvit, vlna nevole měřená reprezentativními sociologickými průzkumy však signifikantně slabší rozhodně nebyla a v několika případech dokonce i rostla. Sám jsem podobné sociologické průzkumy prováděl a proto mě podobné závěry, které nejsou pravdivé a zakládají se pouze na vlastním pocitu autorky, mrzí. Podobné názory a závěry by měly být vždy opřeny o faktické údaje a vědecké výsledky.

E-recepty a k nim potřebný software se v lékárnách a ambulancích již řadu let používá a stejně tak řada praktik v práci popisovaných a není tedy správné na mnoha místech používat budoucí čas (např. poslední věta str. 33 a další), byť se zdroj díky špatné citaci tváří aktuálně.

V anglické verzi abstraktu nebylo vhodné pro jeho porozumění v angličtině použít českou zkratku LP (léčivý přípravek), protože tato zkratka není v abstraktu vysvětlena a ani to v rámci abstraktu není možné.

V přílohách, kde jsou uvedeny osobní údaje pacientů na receptech (jména, adresy a rodná čísla) bych doporučoval jejich začernění pomocí počítačového softwaru neboť jejich fyzické přepsání není zcela dokonalé a v mnoha případech jsou tyto údaje stále čitelné. V případě razítek zdravotnických zařízení k anonymizaci (začernění) nedošlo vůbec, což by mělo být učiněno i v případě, že se jedná o falza.

I přes řadu faktických a formálních pochybení, které by zvláště u rešeršní práce měly být po této stránce zcela eliminovány a zbytečně snižují výslednou kvalitu, diplomová práce prokázala zájem autorky o danou problematiku a její orientaci ve složité oblasti lékařských předpisů a s nimi spojenou, dynamicky se měnící legislativou.

Celkové hodnocení: dobře, k obhajobě: doporučuji

V Hradci Králové dne 15. 9. 2014

.....
podpis oponentky / oponenta